

Asia: VN/13118/2024

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lapin ELY-keskus ja TE-toimisto kiittävät mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) muuttamisesta.

Esityksen tavoitteena on toteuttaa hallituksen kehysriihessä sovittuja säästötoimia lyhentämällä toimeentulotuesta aiheutuneiden kustannusten korvauksia kolmesta vuodesta yhteen vuoteen. Esitys koskee kotoutumislain 63 §:n mukaisia toimeentulotuesta maksettavia korvauksia hyvinvointialueille. Esityksessä todetaan, että julkiselle taloudelle syntyy säästöjä, mikäli korvausten piirissä olevien henkilöiden toimeentulokiriippuvuutta voidaan vähentää. Tämä puolestaan edellyttäisi kohderyhmään kuuluvien henkilöiden kotoutumisen ja työllistymisen nopeuttamista.

Korvausajan lyhentäminen koskee hyvinvointialueelle korvattavia kustannuksia, jotka ovat kohderyhmän, eli pääasiassa kansainvälistä suojelua saavien ja heidän perheenjäseniensä sekä kotikunnan omaavien tilapäistä suojelua saavien, toimeentulotuen maksamisesta aiheutuneita kustannuksia. Kyseessä ovat siis pakolaistaustaiset henkilöt, joista osa on erittäin haavoittuvassa asemassa (esim. kiintiöpakolaiset). Monilla on pitkäaikaista sosiaali- ja terveyspalveluiden tarvetta sekä puuttuvan suomen kielen taidon lisäksi osalla on myös luku- ja kirjoitustaidottomuutta sekä monenlaisia muita pakolaisuudesta johtuvia haasteita, joiden takia nopea kotoutuminen ja työllistyminen ei useinkaan ole edes mahdollista. Palveluiden ja tuen tarve voi kestää pitkään. Toimeentulokiriippuvuutta ei vähennetä, eikä työllisyyttä nopeuteta sillä, että korvauksia lyhennetään. Päinvastoin, se heikentää entisestään hyvinvointialueiden taloudellista tilannetta ja mahdollisuutta järjestää tarvittavia palveluita, mikä puolestaan voi hidastaa kotoutumista.

On myös huomioitava, että tulevassa kotoutumislaisissa on lyhennetty myös hyvinvointialueelle ja kunnille maksettavan laskennallisen korvauksen korvauksia sekä kotoutumislain piiriin

kuulumisaikaa ja tehty myös muita heikennyksiä valtion maksamiin korvauksiin (mm. tulkkauskustannukset), joilla tulee olemaan vaikutusta kuntien ja hyvinvointialueen talouteen ja mahdollisuuteen panostaa kotoutumista tukeviin palveluihin. Tämä puolestaan voi jopa lisätä toimeentulotukiriippuvuutta.

Lapin ELY-keskus ja TE-toimisto ovat hallituksen esityksen kanssa yhtä mieltä siitä, että on tärkeää, että kotoutumista edistävät toimenpiteet aloitetaan heti, kun se on mahdollista, ilman tarpeettomia viiveitä. Tulevassa kotoutumislaisissa on haluttu panostaa erityisesti kotoutumisen alkuvaiheen palvelukokonaisuuteen, jolla tavoitellaan juuri kotoutumisen ja työllistymisen nopeutumista. Esitys korvausajan lyhentämisestä on kuitenkin ristiriidassa tavoitteen kanssa. Hyvinvointialueita ja kuntia tulisi leikkausten sijaan tukea ja antaa lisäresursseja kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseksi. Erityisen ajankohtaista se on juuri ensi vuonna, kun TE-uudistus astuu voimaan ja uudet työllisyysalueet vasta käynnistyvät ja uusia palvelu- ja yhteistyörakenteita ja käytäntöjä vasta luodaan. Oman aikansa vie esimerkiksi kotoutumiskoulutuksen järjestämisen uudelleen organisointi, mikä voi heikentää ainakin hetkellisesti kotoutumiskoulutuksen saatavuutta. Samoin saatavuutta heikentää vähentyneet kotoutumiskoulutuksen määrärahat ja pätevien S2-opettajien saatavuusongelmat. Oikea-aikaisella ja laadukkaalla kotoutumiskoulutuksella on merkittävä rooli kotoutumisen ja työllistymisen nopeuttamisessa. Kunnat ja hyvinvointialueet voivat vain rajallisesi vaikuttaa tällaisiin usein rakenteellisiin ongelmiin, joilla kuitenkin on vaikutusta myös toimeentulotukiriippuvuuteen.

On myös selvää, että korvausajan lyhentäminen tulisi heikentämään kuntien ja hyvinvointialueiden mahdollisuutta ja halukkuutta vastaanottaa kiintiöpakolaisia. Kuitenkin Suomi on kansainvälisesti profiloitunut vastaanottamaan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia kiintiöpakolaisia (sairaita, vammaisia, yksinhuoltaja-perheitä jne.) Hallituksen esitys korvausajan lyhentämiseksi ei tue tätä linjausta. Esitys ei huomioi myöskään sitä, että kotikunnan saaneilla tilapäistä suojelua saavilla työttömillä henkilöillä ei lain mukaan edelleenkaan ole oikeutta työmarkkinatukeen, vaan heidän toimeentulonsa on turvattava toimeentulotuella.

Lapin ELY-keskus ja TE-toimisto eivät kannata hallituksen esitystä korvausajan lyhentämisestä kolmesta yhteen vuoteen. ELY-keskus ja TE-toimisto katsovat, että korvausajan lyhentäminen ei nopeuta kotoutumista ja työllistymistä eikä vähennä toimeentulotukiriippuvuutta, eikä siten tuo esityksessä toivottuja säästöjä julkiselle taloudelle.

Suopajärvi Anne-Mari
Lapin ELY